

MUSEUMSAKTIVISME

Aktivisme er en praksis, hvor museerne bruger historie og deres magtfulde position i samfundet som etablerede videns- og kulturinstitutioner til at bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer. Men hvordan bør museerne bidrage til løsningen af samfundsproblemer som f.eks. social udsathed?

*Det diskuterer jeg på skuldrene af museumsstudierne i aktivisme og en fortællingsanalyse af Danmarks Forsorgsmuseums brug af historie om socialt udsatte i udstillingen *Skjulte Danmarkshistorier* (2017). Danske museer bør ligesom Forsorgsmuseet bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer gennem repræsentation af underrepræsenterede, samskabende samarbejder med underrepræsenterede og deltagelse i den offentlige debat om problemerne.*

Endelig bør danske museer lære af Forsorgsmuseets videre potentialer for aktivisme gennem løsningsorienterede spørgsmål, som leder op til engagement i underrepræsenteredes aktioner.

Aktivisme er en praksis, hvor museerne bruger historie og deres magtfulde position i samfundet som etablerede videns- og kulturinstitutioner til at bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer. Men aktivisme er et omstridt spørgsmål, for hvordan bør museerne bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer? Museumstudierne i aktivisme er overvejende angelsaksiske og tager udgangspunkt i vestlige museers udstillinger og praksisser, men ingen danske museer. Hvordan bør danske museer gennem deres udstillinger bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer som social udsathed? Det vil jeg her pege på med udgangspunkt i en analyse af, hvordan Danmarks Forsorgsmuseum¹ i udstillingen *Skjulte Danmarkshistorier* (2017) bruger historie om socialt udsatte i socialforsorgen under sociallovgivningen fra anden halvdel af 1800-tallet frem

---

1 Herefter blot omtalt som Forsorgsmuseet.

til i dag. Socialt udsatte er mennesker, som lever, eller er i risiko for at komme til at leve med, sociale problemer som hjemløshed og misbrug.²

Museets historiebrug analyserer jeg som en fortælling. Fortællinger påvirker menneskets forestillinger om fortiden og handlinger i nutiden.³ Således funderer fortællingen udstillingens aktivistiske magtpotentiale. Analysen diskuterer jeg i forhold til museumsstudierne i aktivisme. Museumsstudierne foreskriver aktivisme på et kontinuum fra forsigtig over moderat til radikal aktivisme. Forsigtig aktivisme indebærer repræsentation af underrepræsenterede; moderat aktivisme samarbejde med underrepræsenterede og deltagelse i offentlige debatter; og radikal aktivisme engagement i underrepræsenteredes aktioner. Hvordan bidrager danske museer gennem deres udstillinger til løsningen af samfundsmæssige problemer, og hvordan bør de bidrage yderligere? Hvad gør Forsorgsmuseet i *Skjulte Danmarkshistorier*, og hvad skal det gøre yderligere?

Forsorgsmuseet samarbejder med Fængselsmuseet og Danish Centre for Welfare Studies ved Syddansk Universitet om forskningsprojektet „Velfærdshistorier fra kanten“ (2015-2018) om en inkluderende fortælling om socialt udsatte i det danske velfærdssamfund.⁴ Ambition om at inkludere socialt udsatte er sammenlignelig med forskrifterne for forsigtig aktivisme gennem repræsentation af underrepræsenterede og moderat aktivisme gennem samarbejde med underrepræsenterede. Forsorgsmuseet og Fængselsmuseet er altså relevante eksempler på danske museer med en aktivistisk ambition, som andre danske museer forhåbentlig vil lade sig inspirere af.⁵ Derfor fokuserer jeg på det samfundsmæssige problem med social udsathed, men jeg kunne lige såvel have fokuseret på undertrykkelse, migration, racisme, ligestilling eller klimaforandringer. Det er problematikker, som jeg vil argumentere for, at statsanerkendte museer også bør tage op som en del af modydelsen for at modtage offentlig støtte.

Det skal bemærkes, at jeg fra januar 2017 til juli 2018 var studentermedhjælper på forskningsprojektet „Velfærdshistorier fra kanten“ og formidler på Forsorgsmuseet. I den forbindelse underviste jeg bl.a. i udstillingen *Skjulte Danmarkshistorier* i samarbejde med Mette Løjmann Hansen, som har medvirket i udstillingsprojektet og i dag arbejder på museet. Derfor har jeg indsigt i, hvordan museer kan påvirke den enkelte museumsgæsts forestillinger om fortiden og handlinger i nutiden. For eksempel kommenterede en museumsgæst, at *Skjulte Danmarkshistorier* havde ændret hendes forståelse for, hvad udsathed er og problemerne,

---

2 Børne- og socialministeriet 2018.

3 Teoretisk og metodisk er analysen inspireret af Niels Kayser Nielsens begreb om historiebrug i *Historiens forvandlinger* (2010), Anne Magnussens „Fortællingsanalyse for historikere“ (2018), Heike Buschmanns „Geschichten in Raum: Erzähltheorie als Museumsanalyse“ (2010) og Janna Scholze i „Kultursemiotik: Zeichenlesen in Ausstellungen“ (2010).

4 Danmarks Forsorgsmuseum 2018e.

5 Artiklen er en bearbejdning af mit speciale, hvor jeg også analyserede Fængselsmuseets brug af historie om socialt udsatte i kriminalforsorgen i udstillingen *Fangefortællinger* (2016).

som forårsager marginaliseringen til et udsat liv.⁶ Ligeledes har jeg indsigt i, hvad det aktivistiske udstillingsprojekt har betydet for samarbejdspartnerne. F.eks. vurderer Hansen: „*Skjulte Danmarkshistorier* har gjort, at jeg ikke længere er flov over den, jeg var, men i stedet er blevet stolt af den, jeg er. Det var den terapi, jeg behøvede for at kunne lægge fortiden bag mig og komme videre.“⁷ Aktivistiske museers impact underbygger museologerne Richard Sandell og Eithne Nighthingale indledningsvis i antologien *Museums, Equality, and Social Justice* (2012):

„In particular, there is increasing professional and scholarly interest in the potential for museums to take up an explicitly activist moral standpoint on human rights issues – one that aims to actively shape the conversations that society has about difference – and to engage visitors in (frequently challenging) debates pertaining to social justices [...] This position is possible because of a burgeoning body of empirical research (both within the museums studies literature and amongst many visitor studies carried out by museums around the world) that now evidence the long-held view that museums have social value; that audiences gain learning and therapeutic benefits from participation [...]; that the narratives they construct and the moral standpoints they adopt have social effects and consequences [...] and that museums are highly valued public forums for encountering and negotiating contested social issues.“⁸

Grundet museumsstudiernes dokumentation af aktivismens impact har jeg prioriteret at fokusere på udstillingens fortælling, herunder dens aktivistiske potentialer og problematikker.

Museumsaktivisme – hvordan?

Museumstudierne i aktivisme tager udgangspunkt i overvejende angelsaksiske udstillinger om kolonial undertrykkelse af oprindelige folk, folkedrab og vanrøgt på børnehjem.⁹ Det skyldes muligvis kulturpolitikken i de angelsaksiske lande og den kritiske museumsforskning siden ny museologi fra 1980'erne. Uanset er der imidlertid ingen studier af danske museers aktivisme eller potentialer for aktivisme. Endvidere er aktivismedebatten kun gryende blandt danske kunsthistoriske museer, mens de danske kulturhistoriske museer fortsat diskuterer museumsetik

---

6 Uformel samtale med museumsgæst efter rundvisning 08.04.2018.

7 Uformel samtale med Hansen 31.10.2018.

8 Sandell og Nighthingale 2012, s. 1, 3.

9 Se for eksempel: Attwood 2015; Smith 2015; Lynch 2014; Quack 2015; Chynoweth 2014.

uden reference til aktivisme.¹⁰ Så hvordan bør danske museer gennem deres udstillinger bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer? En positiv position argumenterer for aktivisme, mens en skeptisk fraktion problematiserer aktivisme, og en reaktionær front absolut afviser aktivisme. Den positive position begrundes aktivisme med teoretiske og historiske indsigter i undertrykkelse, samfundsmæssige forandringer og musernes nye etik.¹¹ Til gengæld problematiserer den skeptiske fraktion uetiske risikoer ved repræsentation af underrepræsenteredes erindringer.¹² Den reaktionære front afviser kategorisk aktivisme grundet praksissens brud med forældede positivistiske illusioner om objektivitet.¹³

Den positive position foreskriver brug af historie og museernes magtfulde position på et kontinuum fra forsigtig over moderat til radikal aktivisme. Forsigtig aktivisme gennem respektfuld repræsentation af underrepræsenterede opfordrer Sandell til i bl.a. *Museums, Moralities and Human Rights* (2017).¹⁴ Moderat aktivisme via deltagelse i offentlige debatter argumenterer *Museum Studies* (2012) for i tillæg til forsigtig aktivisme gennem repræsentation af underrepræsenterede. Sandell anbefaler f.eks. i sit bidrag „Museums as Agents of Social Inclusion“, at museerne inkluderende repræsenterer socialt ekskluderede og deltager i offentlige debatter om social eksklusion.¹⁵ *The Routledge Companion to Museum Ethics* (2011) opfordrer museerne til moderat aktivisme gennem deltagelse i offentlige debatter og endvidere samarbejde med underrepræsenterede og undertrykte. Bl.a. anbefaler kunsthistoriker Janet Marstine i sit aktivistiske manifest „The Contingent Nature of the New Museum Ethics“, at museerne operationaliserer den nye etik om aktivisme gennem social inklusion, herunder ligeværdige samskabende samarbejder med underrepræsenterede og undertrykte.¹⁶ Og Manchester Museums direktør Bernadette Lynch anerkender i „Collaboration, Contestation and Creative Conflict“ de demokratiske kvaliteter ved samskabende samarbejder.¹⁷ *Reinventing the Museum* (2012) foreskriver aktivisme gennem repræsentation og samarbejde. Museolog Gail Anderson byder i sin aktivistiske programmerklæring museerne engagement, socialt ansvar, repræsentation og samarbejde.¹⁸

Radikal aktivisme gennem deltagelse i underrepræsenteredes aktioner tematiserer *The International Handbooks of Museum Studies* (2015) i tillæg til repræsentation af og samarbejde med underrepræsenterede samt deltagelse i offentlige

10 Jf. Frederiksen 2017; Becker 2017; Jensen 2017; Nørskov 2017; Schönning og Pedersen 2017; Sandahl 2017.

11 Se for eksempel: Macdonald og Leahy red. 2015.

12 Se for eksempel: Simine 2013.

13 Se for eksempel Sandell og Nightingale 2012.

14 Sandell 2017, s. xiv–xiv. Se desuden Sandell og Nightingale 2012, s. 1; Sandell, Dodd og Garland-Thompson 2010, s. xix–xx.

15 Sandell 2012, s. 566–573.

16 Marstine 2011, s. 10–19.

17 Lynch 2011, s. 153–155.

18 Andersen 2012, s. 3, 5–6.

debatter. Museolog Kylie Message betoner i sit bidrag „Contentious Politics and Museums as Contact Zones“ museernes repræsentation af underrepræsenterede og deltagelse i undertrykte politiske aktioner.¹⁹ Kurator Conal McCarthy introducerer 2. bd. af *The International Handbooks of Museum Studies, Museum Practice* (2015), med at tematisere museernes „radical social practice“.²⁰ Marstine og museologerne Jocelyn Dodd og Ceri Jones opfordrer i „Reconceptualizing Museum Ethics for the Twenty-First Century“ museerne til at realisere ny museumsetik om aktivisme gennem engagement i aktioner.²¹ Professor i materiel og visuel kultur Annie E. Coombes og kunsthistoriker Ruth B. Phillips definerer i 4. bd. af *The International Handbooks of Museum Studies, Museum Transformations* (2015), museumsaktivisme som repræsentation af undertrykte erindringer om undertrykkelse og museernes sociale handlinger for forandring af sociale magtrelationer.²² Museumsaktivismens radikale potentialer er særlig tydelig i Messages *Museums and Social Activism* (2014) om amerikanske museers engagement i borgerrettighedsbevægelsen og afroamerikanernes aktioner.²³ Kurator Adele Chynoweth proklamerer også museernes forpligtelse i deltagelse i underrepræsenteredes aktioner i „Are You Going to Help Us Get Justice? From Exhibition to Activism“ (2018) om børnehjemsbørn.²⁴

Museerne skal altså med deres udstillinger bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer gennem forsigtig aktivisme som repræsentation af underrepræsenterede, moderat aktivisme gennem samarbejde med underrepræsenterede og deltage i offentlige debatter samt radikal aktivisme via engagement i underrepræsenteredes aktioner. Imidlertid problematiserer en skeptisk fraktion uetiske risikoen ved aktivisme, mens en reaktionær front absolut afviser aktivisme. Den skeptiske front anfægter etikken i museernes repræsentation af underrepræsenterede. Ifølge den skeptiske fraktion risikerer museerne at traumatisere besøgende ved at repræsentere underrepræsenteredes traumatiske erindringer om undertrykkelse og krænkelse. Silke Arnold-de Simine, forsker i erindrings- og kulturstudier, gør i *Mediating Memory in the Museum: Trauma, Empathy, Nostalgia* (2014) gældende, at:

„The investment of museums in memory, which can be witnessed in museum theory and practice alike, is motivated by the conviction that mere knowledge about the past does not suffice to prevent the perpetuation of violent and traumatic histories. The ethical imperative to remember is ta-

---

19 Message 2015, s. 254.

20 McCarthy 2015, s. xli.

21 Marstine, Dodd og Jones 2015, s. 76–88.

22 Coombes og Phillips 2015, s. xxxv.

23 Message 2014, s. 1, 11–19.

24 Chynoweth 2018, s. 13.

ken to its literal extreme: visitors are asked to identify with other people's pain, adopt their memories, empathize with their suffering, re-enact and work through their traumas."²⁵

Umiddelbart er Simines etiske bekymringer om risikoen for traumatisering af besøgende i forbindelse med repræsentation af underrepræsenterede relevant. For underrepræsenteredes erindringer kan være traumatiske. Imidlertid er det demokratisk og historievindskabelig problematisk, at museerne afholder sig fra at formidle underrepræsenteredes traumatiske erindringer og ikke differentierer mellem traumatisering og formidling af traumatiske erindringer.

Den reaktionær front afviser kategorisk aktivisme grundet praksissens brud med forældede positivistiske illusioner om objektivitet.²⁶ Eksemplarisk for den reaktionære fronts kritik af aktivismens brud med objektivitet problematiserer Simine videre, at museernes brug af underrepræsenteredes erindringer udfordrer erkendelsesteoretiske principper:

„By including the narratives of formerly marginalized or silent memory communities, new museum practices seek to democratize the communication between museum and public. The aim is not to offer authoritative master narratives but to concentrate on everyday life, personal stories and individual biographies, in order to present diversified memories. [...] By doing so, they probe the limits of their epistemological structures and representational paradigms.“²⁷

Objektivitet er en forældet videnskabsteoretisk illusion fra positivismens æra, som det konstruktivistiske paradigmeskift cementerede. Erindringer besidder udsagnsevne og – kraft, som har ekspanderet historievindskabens erkendelsehorisont. Marxistisk socialhistorie fra 1960'erne introducerede forskningen i mennesker uden særlige privilegier og demokratiserede historievindskaben. Imidlertid var der et kildeproblem. Kilder, som traditionel politisk historie brugte, havde kun andenhånds udsagnsevne og – kraft om mennesker uden særlige privilegier. Men opkomsten af ny kulturhistorie fra 1980'erne kompenserede for socialhistoriens kildeproblematik ved at introducere brugen af de menneskers erindringer og fortællinger, som poststrukturalistisk teori legitimerede.²⁸ Brugen af erindringer som kilder er således historievindskabelig legitim.

---

25 Simine 2014, s. 1.

26 Marstine 2011, s. 13.

27 Simine 2013, s. 2.

28 Jf. Abrams 2014; Berger og Niven 2014; Burke 2008; Christiansen 2012; Jensen 2014; Macraill og Taylor 2004; Tumblety 2013; Warring 2011.

Aktivistiske museumsudstillinger er altså udstillinger, som respektfuldt repræsenterer underrepræsenterede, samarbejder med underrepræsenterede, offentligt debatterer underrepræsenterendes problemer og engagerer sig i underrepræsenteredes aktioner. Omvendt afholder ikke-aktivistiske museer sig fra at om ikke repræsentere så i hvert fald samarbejde med underrepræsenterede, debattere offentligt og engagere sig i underrepræsenteredes aktioner. Flere danske museer repræsenterer allerede underrepræsenterede. For eksempel repræsenterede og debatterede Arbejdermuseet i udstillingen *Stop slaveri!* (2017) undertrykte og underrepræsenterede slavegjorte mennesker.²⁹ Hvad gør Forsorgsmuseet i *Skjulte Danmarkshistorier*, og hvad bør det gøre yderligere? Hvordan bør danske museer bidrage (yderligere) til løsningen af samfundsmæssige problemer gennem deres udstillinger?

Udstillingen *Skjulte Danmarkshistorier*

Forsorgsmuseet bruger i *Skjulte Danmarkshistorier* historie om socialt udsatte i socialforsorgen under sociallovgivningen fra 1872 frem til i dag.³⁰ Museet har til huse i den bevarede Svendborg Kiøbstads Arbejds- og Fattiganstalt fra 1872.³¹ Anstalten skiftede flere gange institutionsnavn, men er i folkemunde blevet kaldt „Fattiggården“, som også er den betegnelse museet bruger i *Skjulte Danmarkshistorier*.³² *Skjulte Danmarkshistorier* er integreret i debatudstillingen *Fattigdom på tværs* om fattigdomsdebatten fra det 19. og 20. århundrede (jf. udstillings „fortidsrum“) frem til i dag (jf. udstillings „nutidsrum“).³³ *Skjulte Danmarkshistorier* består af to touchscreens. Den ene har en introduktionsfilmen og tre skæbnefilm, som Forsorgsmuseet viser i fortidsrummet i *Fattigdom på tværs*. Den anden touchscreen har ni temafilme, som Forsorgsmuseet viser i nutidsrummet i *Fattigdom på tværs*. I skæbnefilmene fortæller fire af nutidens socialt udsatte om deres udsathed i relation til tre af fortidens socialt udsatte. I skæbnefilmen *Peter* fortæller Eli Maqe om Peter Jørgensen. Richardt Åmand fortæller i skæbnefilmen *Rasmine* om Rasmine Sofie Skov. Endelig fortæller Mette Løjmann Hansen og Henning Christensen om Albert (efternavn ukendt) i skæbnefilmen *Albert*. I skæbnefilmene omtales nutidens udsatte ved fornavn, hvorfor jeg også gør det i analysen, ligesom jeg omtaler projektleder og museumsinspektør Jeppe Wichmann Rasmussen ved fornavn. I temafilme debatterer de med Christina Strauss, forkvinde for SAND De Hjemløses Landsorganisation, temaer som hjemløshed, misbrug og

---

29 Arbejdermuseet 2017.

30 Danmarks Forsorgsmuseum 2018b.

31 Danmarks Forsorgsmuseum 2018a.

32 Smed og Rasmussen 2014, s. 116–119; Danmarks Forsorgsmuseum 2017a.

33 Danmarks Forsorgsmuseum 2018c.

stolthed. Forsorgsmuseet har samarbejdet med Forsorgscenter Sydfyn og SAND De Hjemløses Landsorganisation. Udstillingen er støttet af Slots- og Kulturstyrelsen og Nordea-fonden og er en del af Slots- og Kulturstyrelsen, Danmarks Radio og Nationalmuseets satsning „Historier om Danmark“.³⁴

Fortællingen i *Skjulte Danmarkshistorier*³⁵

Skjulte Danmarkshistorier består af udstillingen i sig selv samt museets beskrivelser af udstillingen på sin og udstillingens hjemmeside og museets undervisningsmateriale til udskolingen og gymnasiet.³⁶ Forsorgsmuseet fortæller *Skjulte Danmarkshistorier* til de besøgende, men udstillingen indgår også i en bredere samfundsmæssig sammenhæng som en del af satsningen „Historier om Danmark“, der søger at „styrke og nuancere historiebevidstheden og den historiske interesse hos alle danskere.“³⁷ På den måde har *Skjulte Danmarkshistorier* potentiale til at bidrage til løsningen af det samfundsmæssige problem på civilsamfundsniveau ved at påvirke borgernes forestillinger om socialt udsathed i fortiden og sociale handlinger i nutiden.

Skjulte Danmarkshistorier er en fortælling om den historisk konstante gruppe af socialt udsatte, som var og er ofre for både deres familiers omsorgssvigt og socialforsorgens og sociallovgivningens historisk arv med svigt og krænkelse. Det er den potentielle fortolkning, som de besøgende kan drage på baggrund af udstillingen. Videre udfoldet er fortællingen, at fortidens og nutidens socialt udsatte var og er uden ansvar for deres udsathed, som til gengæld skyldes deres familiers omsorgssvigt og socialforsorgens kontinuerlige svigt og krænkelse. Samtidig er *Skjulte Danmarkshistorier* en fortælling om mennesker, som trods deres udsatte baggrund har modet og viljen til at stå frem og synliggøre det historisk samfundsmæssige problem med social udsathed. På den måde har nutidens socialt udsatte trods deres uforskyldte udsathed indflydelse på deres livssituation nu.

Forsorgsmuseet har samarbejdet med fem af nutidens udsatte (Mette, Christina, Richardt, Eli og Henning) om *Skjulte Danmarkshistorier*. Ifølge Forsorgs-

34 Danmarks Forsorgsmuseum 2017c; Slots- og Kulturstyrelsen m.fl. 2017.

35 I analysen sammenligner jeg *Skjulte Danmarkshistorier* fortælling med socialforsorgens og sociallovgivningens historie fra anden halvdel af 1800-tallet frem til i dag på baggrund af *Dansk velfærdshistorie* (2010–2014) og *På kanten af velfærdsstaten* (2015). Værkerne anlægger et statsligt og institutionelt perspektiv på henholdsvis de politiske aktørers sociallovgivning og socialforsorgens behandling af socialt udsatte. *På kanten af velfærdsstaten* betragter i tillæg spørgsmålet fra et individuelt perspektiv med udgangspunkt i tidligere anbragte og indlagtes erindringer om socialforsorgen. Petersen og Petersen 2010, s. 22–23; Kragh, J. V. m.fl. 2015, s. 12–13, 17.

36 Danmarks Forsorgsmuseum 2017b; 2017c; 2017f; 2017g.

37 Danmarks Forsorgsmuseum 2017i.

museet er nutidens udsatte *Skjulte Danmarkshistoriers* eksklusive fortællere.³⁸ For eksempel skriver Forsorgsmuseet på udstillingens hjemmeside: „Nutidens udsatte er filmens eksperter. Det er dem, der formidler både deres egen historie, men også historier om fortidens indlagte på Svendborg Fattiggård.“³⁹ Forsorgsmuseet begrundes nutidens socialt udsattes fortællerrolle med deres ekspertise i udsathed. På den måde er Forsorgsmuseets samarbejde med nutidens socialt udsatte i tråd med kunsthistoriker Janet Marstines forskrifter for moderat aktivisme gennem samarbejde:

„[...] reciprocity requires that each party recognizes, respects and draws from the expertise of the other; museum staff members acknowledge the social capital of collaborators and partners as no less significant than their own [...] Reciprocity does not mean that staff members give up responsibility for their collections or areas of expertise. But it does mean that museum professionals share these resources and expertise equitably and usefully so that they empower communities to leverage their own experiences and knowledge in co-production.“⁴⁰

Dermed har udstillingen potentiale til at bidrage til løsning af problemet på individniveau for de medvirkende socialt udsatte, som oplever deres vidensdeling som værdifuld for samarbejdet og får empowerment, indflydelse på deres livssituation.⁴¹ Men hvor Marstine opfordrer museerne til at inddrage samarbejdspartneres ekspertise uden at opgive deres egen videnskabelige autoritet, synes Forsorgsmuseet at fraskrive sig sin autoritet. I introduktionsfilmen siger museumsinspektøren Jeppe til nutidens udsatte: „Altså jeg kan jo godt sidde og analysere en hel masse, men vi tænkte: Hvem ved egentlig noget om det her? Hvem kan komme med et bundrealistisk autentisk perspektiv? Det gør I.“⁴² Ifølge Forsorgsmuseet er nutidens udsatte altså *Skjulte Danmarkshistoriers* eksklusive fortællere, fordi de er eksperter i social udsathed. Imidlertid er Forsorgsmuseet reelt *Skjulte Danmarkshistoriers* dominerende fortæller. I introduktionsfilmen er det udelukkende museumsinspektøren, som fortæller:

„Grunden til, vi har inviteret jer til at være en del af det her projekt, er fordi, når vi fortæller historierne om det her sted, om fattiggården, så er det altid myndighedernes perspektiv på de mennesker, der er blevet indlagt her. Det er aldrig menneskerne selv, det er aldrig deres historie [...] Så

38 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a; 2017b; 2017c; 2017f, s. 11; 2017g, s. 3.

39 Danmarks Forsorgsmuseum 2017b.

40 Marstine 2011, s. 12.

41 Jf. Hansens vurdering af *Skjulte Danmarkshistoriers* betydning for hende.

42 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, introduktionsfilmen: 01.05–01.19.

sidder I [Richardt fra nutiden og Rasmine fra fortiden] der på tværs af tid, der er 130 år i mellem jer, og har levet stort set identiske liv på rigtig, rigtig mange måder. Det synes jeg er fuldstændig utroligt. Det er enormt stærkt. Det er også vanvittig problematisk, at vi ikke ligesom er nået til et sted, hvor vi ligesom kan løse de der ting. Det er det, det her handler om. Det er at gøre det her tydeligt. Og at høre det fra jer. Ikke fra mig.⁴³

Godt nok overdrager museumsinspektøren til sidst fortællerrollen til nutidens udsatte, men han lægger samtidig ord i munden på dem. De skal fortælle, at nutidens udsatte bliver behandlet på samme måde som fortidens udsatte. På den måde negligerer Forsorgsmuseet nutidens udsattes ekspertviden. Det er påfaldende, eftersom Forsorgsmuseet eksplicit anerkender deres ekspertise og fraskriver sig sin egen historievidenskabelige autoritet og indsigt i problemet. Bemærkelsesværdigt er det derfor også, at nutidens udsatte „skal“ fortælle, som de siger i skæbnefilmene.⁴⁴ Desuden har Forsorgsmuseet formidlet en bestemt fortælling om fortidens socialt udsatte til nutidens socialt udsatte. I skæbnefilmene lader Forsorgsmuseet ellers de besøgende forstå, at nutidens socialt udsatte selv har læst og fortolket kilderne til fortidens socialt udsatte ved at iscenesætte dem med arkivkasser og journaler.⁴⁵ Imidlertid sidder Eli i skæbnefilmen med Forsorgsmuseets antologi *Fattiggården* (2014), dvs. museets fortælling om fortidens udsatte, som var indlagt på fattiggården.⁴⁶

I skæbnefilmene er nutidens udsattes fortællinger om fortidens udsatte også præget af sproglige afsmitninger af Forsorgsmuseets fortælling i undervisningsmaterialerne.⁴⁷ Her skriver Forsorgsmuseet med passive verbaler om konsekvenserne ved indlæggelsen på arbejds- og fattiganstalten: „På fattiggården var man fysisk spærret inde, og man skulle arbejde. Samtidig mistede man sine borgerlige rettigheder.“⁴⁸ I skæbnefilmene reproducerer nutidens socialt udsatte Forsorgsmuseets fortælling om fortidens socialt udsatte.⁴⁹ For eksempel bruger Eli ligesom Forsorgsmuseet passive verbaler om konsekvenserne ved indlæggelsen på arbejds- og fattiganstalten: „Når man kommer på fattiggården bliver man frataget sine rettigheder såsom stemmeret og valgret, frataget sine ejendele.“⁵⁰ Endelig blander Forsorgsmuseet sig også som fortæller i temafilmen. Nutidens socialt

43 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, introduktionsfilmen: 00.00–01.59.

44 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmen *Albert* 04.25–04.36, 04.51–05.03; skæbnefilmen *Peter* 02.25–02.30.

45 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmen *Albert* 06.05–06.14; skæbnefilmen *Peter* 03.00–03.16.

46 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmen *Peter* 03.39–03.41; jf. Smed og Rasmussen 2014.

47 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e.

48 Danmarks Forsorgsmuseum 2017f, s. 12–13.

49 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmen *Albert* 07.54–08.09, 08.10–08.17.

50 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmen *Peter* 04.44–05.02.

udsatte har selv valgt temaerne, men de læser indledningsvis op af et diskussionsoplæg, som museumsinspektøren har skrevet.⁵¹ Det kan der være mange praktiske grunde til, men konsekvensen er et uigennemsigtigt fortællerforhold. Dét og nutidens udsattes reproduktion af museets fortælling er symptomatisk for de uigennemsigtige magtrelationer i samarbejdet. Det advarer Bernadette Lynch mod på baggrund af sine samarbejds erfaringer fra Manchester Museum:

„In the case of Manchester’s collaboration it is possible that the institution’s academic discourse overrode the contributions of participants [...] In transactions between museums and participants [...] issues of power and coercion become central. Yet, such processes remain largely invisible to all concerned [...] There is therefore an imperative to make such processes visible [...] Developing a reflexive practice in museums would significantly help clarify the subtle nature of the power relationships and levels of participation on offer that are too often hidden within these transactions.“⁵²

Forsorgsmuseet bør altså reflektere over, hvordan magtrelationen i samarbejdet kan tydeliggøres. For det første er det oplagt, at museet ikke underkender sin historievitenskabelige indsigt i problemet. For det andet er det oplagt, at museet fortæller om sit vidensfelt (fortidens udsatte) og nutidens udsatte om deres ekspertviden (social udsathed i dag). På den baggrund kunne museet og nutidens udsatte i samarbejde diskutere lighederne og forskellene mellem fortidens og nutidens socialforsorg og sociallovgivning. Sådan kunne museet undgå utilsigtet at misbruge sin magt ved at få nutidens udsatte til at reproducere sin fortælling (diskurs jf. Lynch).

På den ene side underkender Forsorgsmuseet altså sin videnskabelige autoritet. På den anden side fastholder museet til dels sin autoritet ved at indskrive *Skjulte Danmarkshistorier* i udstillingsgenren og den dokumentariske filmgenre, som er karakteriseret af henholdsvis videnskabelige kriterier og dokumentation.⁵³ I udstillingen skriver Forsorgsmuseet: „Skjulte Danmarkshistorier. Personlige historier. [...] I tre dokumentarfilm flettes skjulte historier om fortidens og nutidens socialt udsatte og hjemløse ind i hinanden.“⁵⁴ I den forbindelse understreger museet i undervisningsmaterialerne, at ingen af nutidens udsatte er „castede“.⁵⁵ Museet fremhæver altså *Skjulte Danmarkshistoriers* historievitenskabelige kvalitet ved at markere det historievitenskabelige grundlag i dokumentarfilmernes empi-

51 Danmarks Forsorgsmuseum 2017d.

52 Lynch 2011, s. 147.

53 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a; 2017b; 2017c; 2017f, s. 10; 2017g, s. 3.

54 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a.

55 Danmarks Forsorgsmuseum 2017f, s.11; 2017g, s. 3.

riske belæg: tilfældige udsattes „personlige historier“.⁵⁶ På den måde fastholder museet, for mig at se, til dels stadig sin videnskabelige autoritet, trods museumsinspektørens afvisning heraf i introduktionsfilmen.

Kontinuitet mellem fortiden og nutiden dominerer tiden i *Skjulte Danmarkshistorier*. I udstillingen skriver Forsorgsmuseet: „I tre dokumentarfilm flettes skjulte historier om fortidens og nutidens socialt udsatte ind i hinanden.“⁵⁷ Fattiggården åbnede i 1872 og lukkede i 1974, hvorfor fortiden må betegne den periode. Kontinuiteten er særlig tydelig i informationerne om de forskellige skæbnefilm. De besøgende kan vælge at se skæbnefilmen om Peter fortalt af Eli, skæbnefilmen om Rasmine fortalt af Richardt og skæbnefilmen om Albert fortalt af Henning og Mette.⁵⁸ De besøgende vælger alene efter fornavnet på den udsatte fra fortiden. Museet angiver ikke årstal for vedkommendes indlæggelse, selvom de var indlagt på fattiggården i forskellige perioder.⁵⁹ På den måde antyder Forsorgsmuseet, at perioderne ikke er forskellige fra hinanden, at historien er præget af kontinuitet frem for brud. Museet faciliterer altså med historiens diakrone spænd fra 1872 frem til i dag en fortælling om en historisk arv af bestemte kontinuerlige begivenheder, som er knyttet til bestemte steder og aktører.

Fortidens socialforsorg er det dominerende sted i *Skjulte Danmarkshistorier*. Den er konstant materielt tilstedeværende i kraft af udstillingens institutionelle kontekst, Forsorgsmuseet, som har til huse i den bevarede fattiggård.⁶⁰ Desuden er introduktionsfilmen udelukkende filmet i museets historiske bygninger.⁶¹ Ligeledes er skæbnefilmene optaget i fattiggården i de sekvenser, hvor nutidens udsatte fortæller om udsatte fra fortiden.⁶² Bl.a. er nutidens udsatte er alle filmet i med fattiggårdens med høje mure og pigtråd i baggrunden, mens de fortæller om fortidens udsatte.⁶³ Forsorgsmuseet iscenesættelse af nutidens socialt udsatte bag fattiggårdens frihedsberøvende mure og pigtråd relaterer fortiden og nutiden og underbygger kontinuiteten. Samtidig repræsenterer Forsorgsmuseet både fortidens socialforsorg som et sted og en institutionel aktør, der krænkede udsattes frihedsrettigheder.

Repræsentationen af nutidens socialforsorg har Forsorgsmuseet nedprioriteret væsentligt i forhold til fortidens socialforsorg. Forsorgsmuseet refererer ikke til nutidens socialforsorg i udstillingen.⁶⁴ På sin og udstillingens hjemmesider nævner Forsorgsmuseet, at *Skjulte Danmarkshistorier* er blevet til i et samarbejde

---

56 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a.

57 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a.

58 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a.

59 Hansen, M. F. 2014a, s. 18; Hansen 2014b, s. 67; Rasmussen 2014, s. 67.

60 Danmarks Forsorgsmuseum 2018a.

61 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, introduktionsfilmen.

62 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmene.

63 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilm *Peter*; skæbnefilmen *Albert*.

64 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a.

med nutidens socialforsorg: Forsorgscenter Sydfyn.⁶⁵ Men Forsorgsmuseet visualiserer hverken forsorgscentret i beskrivelserne af *Skjulte Danmarkshistorier* eller i undervisningsmaterialerne.⁶⁶ I tråd hermed er temafilme også udelukkende optaget i fattiggårdens arbejdsafdeling, selvom de debatter social udsathed i dag.⁶⁷ Forsorgsmuseet antyder med den begrænsede repræsentation af nutidens socialforsorg, at der overvejende er ligheder mellem fortidens og nutidens socialforsorg og dens historiske arv med svigt. Socialforsorgens svigt argumenterer Forsorgsmuseet bl.a. for med temafilmen om svigt. Her fortæller Richardt om sine hjerteskrærende erindringer om nutidens socialforsorg:

„Det største svigt, jeg har følt, det var, da jeg blev placeret på et børnehjem [...] Og om aftenen der blev jeg lagt i en tremmeseng [...]. Jeg har aldrig været så alene i hele mit liv, som jeg var i den tremmeseng, selvom det var i en sovesal. Der følte jeg mig virkelig svigtet.“⁶⁸

Imidlertid opponerer bl.a. Christina imod den repræsentation af nutidens socialforsorg i temafilmen om hjem. Her siger hun: „Personalet kommer og giver en et kram og ja, man føler sig hjemme. Jeg føler mig hjemme der.“⁶⁹ Forsorgsmuseet nuancerer altså karakteristikken af nutidens socialforsorg som et sted og en institutionel aktør, der ikke udelukkende svigter socialt udsatte, men faktisk magter at drage omsorg om nogle. Men dominerende er Forsorgsmuseets negative repræsentation af fortidens såvel som nutidens socialforsorg som et sted og en institutionel aktør, der svigter socialt udsatte.

Fortællingens centrale aktører er socialt udsatte, som var og er ofre for både deres familiers omsorgssvigt og socialforsorgens historiske arv med svigt og krænkelse. Det understreger museumsinspektøren i introduktionsfilmen: „[...] det altid myndighedernes perspektiv på de mennesker, der er blevet indlagt her. Det er aldrig menneskerne selv.“⁷⁰ Forsorgsmuseet inkluderer altså socialt udsatte, men ekskluderer myndigheds personer. Betegnelsen af socialt udsatte som „menneskerne“ står i skarp kontrast til myndigheds personernes betegnelse som „myndighederne“, som nærmere har en institutionel end en menneskelig karakter. Forsorgsmuseet repræsenterer dermed socialt udsatte som aktører på individniveau, der er underlagt uidentificerbare myndighedsaktører på institutionsniveau. Det betyder, at fortællingen ikke identificerer nogle modstandere, som de udsatte (eller museumsgæsterne) kan protestere imod. De udsattes rolle

65 Danmarks Forsorgsmuseum 2017b;2017c.

66 Danmarks Forsorgsmuseum 2017a; 2017b; 2017c; 2017f; 2017g.

67 Danmarks Forsorgsmuseum 2017d.

68 Danmarks Forsorgsmuseum 2107d, temafilmen *Svigt* 00.52–01.28.

69 Danmarks Forsorgsmuseum 2017d, temafilmen *Hjem* 01.53–02.51.

70 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, introduktionsfilmen 00.05–00.13.

som ofre for socialforsorgens svigt og krænkelser antyder Forsorgsmuseet også i temafilmerne med passive verbalkonstruktioner.⁷¹ I temafilmen om hjemløse kvinder læser Christina for eksempel indledningsvis følgende op fra Forsorgsmuseets diskussionsoplæg: „Kvindernes børn blev i ni ud af ti tilfælde fjernet og anbragt på institution.“⁷²

Imidlertid omhandler diskussionsoplæggene kun fortidens socialt udsatte. Ligeledes vedrører nutidens udsatte reproduktioner af Forsorgsmuseets fortællinger i skæbnefilmene kun fortidens udsatte. Endvidere er nutidens udsatte stærke nok til at opponere mod Forsorgsmuseet fortælling. For eksempel formulerer Christina i temafilmen om hjem en modfortælling til Forsorgsmuseets negative repræsentation af socialforsorgen som en udelukkende svigtende institutionel aktør. Endelig repræsenterer nutidens udsatte det betydelige samfundsproblem med social udsathed, trods deres baggrunde som ofre. På den måde repræsenterer Forsorgsmuseet nutidens udsatte som mennesker med indflydelse på deres eget liv samt modet og viljestyrke til at stå frem og synliggøre problemet. Altså har Forsorgsmuseets udstilling *Skjulte Danmarkshistorier* potentiale til at bidrage til løsning af socialt udsathed på individniveau for de medvirkende socialt udsatte, som oplever deres vidensdeling som værdifuld for samarbejdet og får dermed empowerment, indflydelse på deres liv.

Fortidens og nutidens udsatte er ikke blot ofre for socialforsorgens svigt og krænkelser, men også deres familiers omsorgssvigt. Samtlige af nutidens udsatte forklarer deres udsathed med familiernes omsorgssvigt.⁷³ For eksempel begrundede Richardt sin sociale udsathed med farens omsorgssvigt og seksuelle misbrug af ham:

„Havnecaféen var min fars stamværtshus. [...] Første gang jeg blev udsat for seksuelle overgreb – det foregik i det her rum [værtshuset]. Min far tabte mig i billard til en pædofil mand [...] Så fandt jeg selv ud af, at i stedet for min far fik penge for det, så kunne jeg selv få penge for det. [...] Når man prostituerer sig selv, så har man brug for at drikke eller tage andet narkotika simpelthen bare for at komme væk fra den virkelighed. For den er så hård og så modbydelig.“⁷⁴

Forsorgsmuseet repræsenterer altså socialt udsatte som dobbeltofre for både familiernes omsorgssvigt og socialforsorgens svigt og krænkelser. På den måde understreger Forsorgsmuseet, at nutidens udsatte ikke selv er ansvarlige for deres

71 Danmarks Forsorgsmuseum 2017d.

72 Danmarks Forsorgsmuseum 2017d, temafilmen *Hjemløs kvinde* 00.29–00.33.

73 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmen *Peter* 00.12–00.36; skæbnefilmen *Albert* 00.52–02.14, 02.56–03.54; 2017d, temafilmen *Svigt* 00.34–00.52.

74 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, skæbnefilmen *Rasmine* 00.53–02.39.

udsathed. Det er særlig tydeligt i undervisningsmaterialerne, hvor Forsorgsmuseet spørger gymnasieeleverne:

„Er det en persons egen skyld at vedkommende er socialt udsat? Eller skyldes det ydre omstændigheder, som personen ikke kan kontrollere? [...] Hvilke årsager er der til at personerne i filmene – både de nutidige og de fortidige – bliver socialt udsatte?“⁷⁵

Udsatte er ikke selv ansvarlige for deres udsathed. Det er den potentielle fortolkning, som Forsorgsmuseets repræsentation af fortidens og nutidens udsatte muliggør. Til gengæld inkluderer Forsorgsmuseet implicit modfortællinger om udsatte som aktører med egen indflydelse på deres udsathed. Det vender jeg tilbage til. *Skjulte Danmarkshistorier* inkluderer altså konflikten mellem socialt udsatte og deres modstandere: deres omsorgssvigtende familier og nogle uidentificerbare myndigheds personer. Imidlertid kan de socialt udsatte ikke handle imod myndigheds personernes fornedrende svigt og krænkelser, fordi de netop er uidentificerbare.

Social marginalisering, krænkelser og svigt er de dominerende begivenheder i *Skjulte Danmarkshistorier*. Marginalisering antyder Forsorgsmuseet med udstillingens titel. Udsattes fortællinger er „skjulte“, marginaliserede, uden social og politisk indflydelse. Marginaliseringen af fortidens udsatte understreger Forsorgsmuseet bl.a. i temafilmen om stolthed, hvor Mette læser følgende fra museets diskussionsoplæg: „Stolthed: Når man blev indlagt på fattiggården, blev man frataget sin frihed og sine borgerlige rettigheder. Man havde ikke længere stemmeret, valget, ret til at gifte sig uden tilladelse, og havde man børn, blev de taget fra en.“⁷⁶ Igen understreger Forsorgsmuseet med de passive verbaler, at fortidens udsatte ikke selv var ansvarlige for deres marginalisering. Det var socialforsorgen med sine svigt og krænkelser til gengæld.

Socialforsorgens og sociallovgivningens historie fra anden halvdel af 1800-tallet frem til i dag er den historiske kontekst, som Forsorgsmuseet bruger udvalgte dele af i *Skjulte Danmarkshistorier*. Socialforsorgen var i slutningen af 1800-tallet baseret på Fattigloven af 1803 og Grundloven af 1849. Fattigloven af 1803 sanktionerede modtagere af fattighjælp med blandt andet tab af retten til at indgå ægteskab uden fattigvæsnets tilladelse og tab af forældremyndigheden. Det inkluderer Forsorgsmuseet, ligesom det inkluderer, at Grundloven af 1849 foreskrev retten til at modtage fattighjælp mod tab af valgretten. I 1850'eren diskuterede den politiske offentlighed årsagerne til fattigdom og differentierede mellem „uværdigt“ og „værdigt“ trængende fattige. De „værdigt“ trængendes fattigdom

75 Danmarks Forsorgsmuseum 2017f, s. 11–12.

76 Danmarks Forsorgsmuseum 2017d temafilmen *Stolthed* 00.08–00.21.

betragtedes som uforskyldt og forårsaget af alderdom. De „uværdigt“ trængendes fattigdom derimod opfattede den borgerlige offentlighed overvejende som selv-forskyldt, forårsaget af dovenskab. Derfor skulle de indlægges på arbejdsanstalter til behandling af dovenskaben og genopdragelse til protestantisk arbejds-etik gennem streng disciplin og hårdt tvangsarbejde. Det førte til opførelsen af arbejds- og fattiganstalter i hele Danmark, og i 1872 åbnede Svendborg Amt Svendborg Kiøbstads Arbejds- og Fattiganstalt. Forsørgelsen af socialt udsatte på arbejds- og fattiganstalter var altså grundlovssikret, men indebar tab af borgerrettigheder og krav om at yde et tvangsarbejde for at nyde fattighjælpen.⁷⁷ Forsorgsmuseet inkluderer udelukkende socialforsorgens og sociallovgivningens krænkende tendenser og er tavs om det historisk progressive i den grundlovssikret forsorg for socialt udsatte.

Fra socialreformen af 1933 var socialforsorgen baseret på Loven om offentlig forsorg. Loven fritog „værdigt“ trængende modtagere af offentlig forsørgelse for tabet af borgerrettigheder, men for „uværdigt“ trængende på arbejdsanstalterne indebar det fortsat tvangsarbejde og tab af borgerrettigheder.⁷⁸ Følgelig skiftede Svendborg Kiøbstads Arbejds- og Fattiganstalt navn til Viebæltegaard Arbejdsanstalt.⁷⁹ Det inkluderer Forsorgsmuseet også. Først med velfærdsstatens etablering efter anden verdenskrig og Forsorgsloven af 1961 ophørte tabet af borgerrettigheder for alle modtagere af offentlig forsørgelse. Følgelig skiftede Viebæltegaard Arbejdsanstalt navn til Forsorgshjem for Fyns Amt Viebæltegaard. Men fra 1970'erne blev socialforsorgen og sociallovgivningen kritiseret for at krænke menneskerettighederne, og Forsorgshjem for Fyns Amt Viebæltegaard lukkede umiddelbart efter kommunalreformen i 1970.⁸⁰ Forsorgsmuseet er tavs om kritikken af både socialforsorgens og sociallovgivningens historiske arv med krænkende sanktioner.

I dag er forsørgelsen af socialt udsatte baseret på Lov om aktiv socialpolitik og Lov om social pension. Lov om aktiv socialpolitik foreskriver retten til at nyde kontanthjælp mod at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.⁸¹ Lov om social pension garanterer borgere over 65 år retten til folkepension og tilkender borgere under 65 år ret til førtidspension.⁸² Det inkluderer Forsorgsmuseet kun i undervisningsmaterialet til gymnasiet.⁸³ Påfaldende er det, at Forsorgsmuseet ikke nævner den historisk progressive Forsorgslov fra 1961 i udstillingen. Ligeledes er det bemærkelsesværdigt, at Forsorgsmuseet ikke eksplicit behandler sociallovgivningen i dag. For der er en forskel mellem sociallovgivningen i 1800- og 1900-tallet og

---

77 Petersen og Petersen 2010, s. 559–582; Kragh m.fl. 2015, s. 453.

78 Petersen og Petersen 2011, s. 759–788; Kragh m.fl. 2015, s. 453–455.

79 Smed og Rasmussen 2014, s. 119.

80 Petersen og Petersen 2012, s. 739–778; Kragh m.fl. 2015, s. 456–460.

81 Folketinget 2017a.

82 Folketinget 2016.

83 Danmarks Forsorgsmuseum 2017f, s. 12–13.

sociallovgivningen i dag: Grundloven af 1849 forskrev retten til at modtage fattighjælp mod tab af rettigheder. I 1900-tallet gjorde sociallovgivningen gradvist op med de politiske sanktioner ved modtagelse af fattighjælp. Socialreformen af 1933 bestemte, at „værdigt“ trængende ikke længere skulle miste deres rettigheder ved modtagelse af fattighjælp. Forsorgsloven af 1961 bestemte, at ingen skulle miste deres rettigheder ved modtagelse af offentlig forsørgelse.

De besøgende, som ikke læser undervisningsmaterialet inden besøget, bliver således ikke informeret om socialforsorgens og sociallovgivningens historiske forandringer. Til gengæld præsenterer Forsorgsmuseet dem for en forsorghistorie præget af kontinuitet frem for brud, krænkelser og svigt frem for demokratisering. Socialforsorgens svigt og sociallovgivningens krænkende sanktioner er altså de dele af den historiske kontekst, som Forsorgsmuseet inkluderer i historien i *Skjulte Danmarkshistorier*. Derimod ekskluderer Forsorgsmuseet det historisk progressive i socialforsorgen og sociallovgivningen i 1800-tallet og det indledende opgør med de krænkende sanktioner fra 1930'erne. Altså er *Skjulte Danmarkshistorier* er en fortælling om en uforanderlig socialforsorg og sociallovgivning. Det er problematisk. For hvis historien er uforanderlig, er aktivisme og forsøg på at løse problemet irrelevant.

Skjulte Danmarkshistorier er en fortælling om den historisk konstante gruppe af socialt udsatte, som var og er ofre for både deres familiers omsorgssvigt og den uforanderlige socialforsorgs og sociallovgivnings historisk arv med kontinuerlige svigt og krænkelser. Det er den potentielle fortolkning, som de besøgende kan drage på baggrund af udstillingen. Videre udfoldet er fortællingen, at fortidens og nutidens socialt udsatte ikke selv er ansvarlige for deres udsathed. Det er deres omsorgssvigtende familier og socialforsorgens og sociallovgivningens historiske arv med svigt og krænkelser til gengæld. I den forbindelse er Forsorgsmuseet tavs om dels det historisk progressive i sociallovgivningen og socialforsorgen fra 1800-tallet og frem til i dag. Dels er Forsorgsmuseet tavs om de politiske aktører, som var og er ansvarlige for socialforsorgens og sociallovgivningens svigt og krænkelser. Det betyder, at Forsorgsmuseets repræsenterer fortidens udsatte som passive ofre uden hverken ansvar for deres udsathed eller indflydelse på deres livssituation fremadrettet. De udsatte er i konflikt med socialforsorgen og sociallovgivningen, men de kan ikke handle, fordi modstanderne er uidentificerbare. Dog betyder *Skjulte Danmarkshistoriers* integration i debatudstillingen *Fattigdom på tværs*, at Forsorgsmuseet på demokratisk vis åbner op for en offentlig debat med modfortællinger om socialt udsatte med eget ansvar for og indflydelse på deres udsathed.

Forsorgsmuseet har integreret *Skjulte Danmarkshistorier* i debatudstillingen *Fattigdom på tværs* (2015), som opfordrer de besøgende til at deltage i debatten om fattigdom før og nu. Forsorgsmuseet repræsenterer i *Fattigdom på tværs* forskellige fortællinger om fattige som mennesker enten med eller uden eget ansvar

for og indflydelse på deres fattigdom.⁸⁴ For eksempel repræsenterer Forsorgsmuseet i *Fattigdom på tværs* fortællingen om „Dovne Robert“:

„Dovne Robert: „Robert gider ikke „skodjob,,: Jeg, jeg er et dovent svin“ – var en af de overskrifter, der i 2012 prægede debatten om kontanthjælp og arbejdsløshed [...] Hvorfor provokerede Robert så mange? [...] er det, fordi hans arbejdsløshed opleves som selvforskyldt?“⁸⁵

På den måde fungerer Forsorgsmuseets repræsentation af „Dovne Robert“ i debat-udstillingen *Fattigdom på tværs* som en modfortælling til *Skjulte Danmarkshistorier* fortælling om socialt udsatte uden skyld i deres udsathed. Det betyder, at Forsorgsmuseet forankrer *Skjulte Danmarkshistorier* i den offentlige debat i *Fattigdom på tværs* og på demokratisk og konflikttolerant vis åbner op for en offentlig debat om årsagerne til social udsathed i henhold til forskrifterne for moderat aktivisme gennem offentlig konflikttolerant debat.⁸⁶ Det gør Forsorgsmuseet også eksplicit i undervisningsmaterialet til gymnasiet med spørgsmålet, om socialt udsathed er uforskyldt eller selvforskyldt.⁸⁷

Samtidig er *Skjulte Danmarkshistorier* en fortælling om mennesker, som trods deres udsatte baggrund har modet og viljen til at stå frem og synliggøre det historisk samfundsmæssige problem med social udsathed. På den måde repræsenterer Forsorgsmuseet nutidens udsatte som mennesker, der trods deres uforskyldte udsathed har indflydelse på deres livssituation nu. I den forbindelse er Forsorgsmuseet imidlertid påfaldende tavs om løsningsorienterede spørgsmål, som kan anvise handlinger til social forandring i dag i henhold til forskrifterne for radikal aktivisme gennem engagement i underrepræsenteredes aktioner. For eksempel skriver kurator Adele Chynoweth i „'Are You Going to Help Us Get Justice?' From Exhibition to Activism“:

„Exhibiting the story is not enough. Museums must not allow historical injustices to be compartmentalised in the past. Instead, museums can let visitors know what concrete actions they can take to support the path to justices. We must encourage museum staff and visitors to politically engage in the present.“⁸⁸

Derfor burde Forsorgsmuseet eksplicit spørge nutidens udsatte, som selv har erfaret socialforsorgens svigt, hvordan de politisk ansvarlige aktører konkret kan

84 Danmarks Forsorgsmuseum 2015b; 2017b.

85 Danmarks Forsorgsmuseum 2015a.

86 Sandell 2012, s. 571–573.

87 Danmarks Forsorgsmuseum 2017f, s. 10.

88 Chynoweth 2018, s. 13.

forbedre sociallovgivningen og socialforsorgen. Ligeledes ville det være oplagt, at Forsorgsmuseet spurgte dem, hvordan civilsamfundets borgere og de selv som individer kan forebygge social marginalisering og udsathed. På den måde kunne Forsorgsmuseet bruge *Skjulte Danmarkshistoriers* fortælling til at påvirke modtagernes handlinger i nutiden for at løse problemet med social udsathed. I stedet bruger Forsorgsmuseet kun *Skjulte Danmarkshistoriers* fortælling til at påvirke modtagernes forestillinger om fortidens socialt udsatte som magtesløse ofre for den uforanderlige socialforsorgs og sociallovgivnings historiske arv med svigt og krænkelse. Desuden bruger Forsorgsmuseet fortællingen til at repræsentere og skabe forståelse for det historisk samfundsmæssige problem med social udsathed, som stadig er aktuelt i nutiden. På den måde ville Forsorgsmuseet ikke blot repræsentere problemet med social udsathed (jf. forsigtig aktivisme), samarbejde med socialt udsatte og deltage i den offentlige debat (jf. moderat aktivisme), men også engagere sig i konkrete aktioner eller handlinger for at løse det samfundsmæssige problem (jf. radikal aktivisme).

Perspektiver for dansk museumsaktivisme

Forsorgsmuseet bidrager med *Skjulte Danmarkshistorier* til løsning af det samfundsmæssige problem med social udsathed gennem repræsentationen af og samarbejdet med socialt udsatte samt deltagelse i offentlige debat om det betydelige samfundsmæssige problem med social udsathed. Repræsentationen af socialt udsatte bidrager ved at anerkende og skabe tolerance og forståelse, som er afgørende for at løse problemer. For eksempel forklarer museolog Richard Sandell i „Museums as Agents of Social Inclusion“: „So, the representation of that [minority] community’s culture within the museum might affirm community identity, generate increased self-esteem amongst individuals and help to promote tolerance and understanding within the wider society.“⁸⁹ Forsorgsmuseet anerkender altså socialt udsatte ved at repræsentere dem i *Skjulte Danmarkshistorier*. Anerkendelsens betydning pointerer forsker i kulturarv Laurajane Smith også i „Heritage, Identity and Power“ (2017):

„Recognition of difference has become, during the last decades of the twentieth century, an identifiable arena of political conflict [...] Claims for the recognition of difference and identity have become a recognized platform from which to engage in struggles for social justice, and parity in negotiations over the distribution of resources of power [...]“⁹⁰

---

89 Sandell 2012, s. 568–569.

90 Smith 2017, s. 25.

Forsorgsmuseets repræsentationer fremmer tolerance og forståelse, som er afgørende for at løse sociale problemer. Det argumenterer museologerne Sandell og Nightingale indledningsvis for i *Museums, Equality and Social Justice*:

„We have purposefully omitted a detailed justification of the merits of a commitment to equality and a concern for diversity and social justice within museums [...] This position is possible because of a burgeoning body of empirical research [...] that now evidences the long-held view that museums have social value [...] that the narratives they construct and the moral standpoints they adopt have social effects and consequences [...] and that museums are highly valued public forums for encountering and negotiating contested social issues [...]“⁹¹

Derfor er det afgørende, at Forsorgsmuseet repræsenterer socialt udsatte i *Skjulte Danmarkshistorier*. Men lige så afgørende er det, at museumsudstillingerernes repræsentationer er respektfulde. Hvordan kan museerne sikre sig, at de repræsenterer på respektfuld vis? Sandell, Dodd og professor Rosemarie Garland-Thompson skriver i *Re-presenting Disability: Activism and Agency in the Museum* (2010):

„Profound changes brought about new social movements during the second part of the twentieth century and the growing global influence of broader human rights discourse, have enabled cultural representations that permit more progressive ways of seeing and understanding disability to appear in many different contexts. These alternative depictions of disability have set out to supplant or subvert narrow, delimiting and oppressive modes of portrayal widely found across a range of cultural and media settings.“⁹²

Det betyder, at museerne sikrer en respektfuld repræsentation ved at respektere menneskerettighederne og afholde sig fra undertrykkende repræsentationer. Respekt er afgørende, ellers har repræsentationen ingen progressiv betydning i form af anerkendelse, tolerance og forståelse.

Det er derfor vigtigt, at Forsorgsmuseet på forstående vis repræsenterer socialt udsatte som ofre for socialforsorgens historiske arv med svigt og krænkelse og deres familiers omsorgssvigt. Men samtidig er det afgørende, at Forsorgsmuseet også respektfuldt repræsenterer nutidens socialt udsatte som mennesker, der trods deres udsathed magter at stå frem og synliggøre problemet med social udsathed og dermed som mennesker med egen indflydelse på deres liv. Netop re-

---

91 Sandell og Nightingale 2012, s. 3.

92 Sandell, Dodd og Garland-Thompson 2010, s. x-xi.

præsentationen af nutidens socialt udsatte som modige, viljestærke og handlingskompetente mennesker er også afgørende for, at Forsorgsmuseets råder bod på iscenesættelsen af nutidens socialt udsatte bag fortidens socialforsorgs frihedsberøvende foranstaltninger. Her tenderer Forsorgsmuseet nemlig til at iscenesætte dem som ofre uden indflydelse på deres eget liv, hvilket de netop har i kraft af deres medvirken i *Skjulte Danmarkshistorier*. På den baggrund opfordrer jeg danske museer til på respektfuld vis at repræsentere underrepræsenterede.

Hvordan bidrager museernes samarbejde med underrepræsenterede til løsningen af samfundsmæssige problemer? Og hvordan kan museerne sikre, at samarbejdet er ligeværdigt? Sandell forklarer i „Museums as Agents of Social Inclusion“ at:

„Museums as Agents of Social Regeneration [...] seeks to deliver positive social outcomes to an identified audience of known individuals: for example to improve their quality of life, empower, encourage self-determination and develop self-esteem, aspirations or skills [...] such initiatives are often undertaken in collaboration with these organisations.“⁹³

Museernes samarbejde med underrepræsenterede inkluderer de underrepræsenterede, som tilegner sig selvværd og myndighed. På den måde har moderat aktivistiske museumsudstillinger som *Skjulte Danmarkshistorier* potentiale til at bidrage til løsningen af social udsathed på individniveau for samarbejdspartnerne. I den forbindelse er det afgørende, at samarbejdet er ligeværdigt, så museerne ikke gør samarbejdspartnerne til passive klienter, som Lynch advarer imod i „Collaboration, Contestation, and Creative Conflict“:

„‘Invited spaces’ in museums, as elsewhere, are ostensibly devices for dialogue, but remain forever permeated with power effects of difference [...] Welcomed into the ‘invited space’, participants are deftly encouraged to assume the position of ‘beneficiaries’ or ‘clients’. This in turn influences what they are perceived to be able to contribute or entitled to know or decide.“⁹⁴

Derfor er det problematisk, at Forsorgsmuseets museumsinspektør i introduktionsfilmen siger, at museet har „inviteret“ nutidens socialt udsatte, så de besøgende kan høre det „fra dem [nutidens udsatte] og ikke mig [museumsinspektøren]“. ⁹⁵ Forsorgsmuseet inviterer altså nutidens socialt udsatte til at fortælle en bestemt fortælling. Den fortælling er i høj grad præget af Forsorgsmuseets fortælling om

93 Sandell 2012, s. 570.

94 Lynch 2011, s. 147.

95 Danmarks Forsorgsmuseum 2017e, introduktionsfilmen 00.00–01.59.

den historisk konstante gruppe af socialt udsatte, som var og er ofre for deres familiers omsorgssvigt og socialforsorgens historiske arv med kontinuerlige svigt og krænkelse. Dog forholder Forsorgsmuseet sig åben over for bl.a. Christinas positive erindringer om nutidens socialforsorg, som konflikter med museets ellers overvejende negative fortælling. Uanset er Forsorgsmuseets samarbejde med nutidens udsatte præget af en uigennemsigtig magtrelation, som gør samarbejdet uligeværdigt. På den måde risikerer Forsorgsmuseet, at nutidens udsatte ikke tilegner sig samme grad af empowerment, som samarbejdspartnere i ligeværdige samarbejder, hvor magtrelationerne er gennemskuelige. På den baggrund opfordrer jeg danske museer til at synliggøre magtrelationerne i samarbejderne og på den måde gøre samarbejdet ligeværdigt. Desuden bør danske museer anerkende samarbejdspartneres ekspertise, uden at underkende sin egen videnskabelige autoritet.

Hvordan bidrager museumsudstillingerens deltagelse i offentlige debatter til løsningen af samfundsmæssige problemer? Sandell anbefaler i „Museums as Agents of Social Inclusion“, at: „[...] it is possible to identify museums acting as vehicles for broad social change by exploiting their potential to communicate, educate and influence public opinion [...] The Museum as Vehicle for Broad Social Change [...] providing a forum for public debate.“⁹⁶ Museumsudstillingerens deltagelse i offentlige debatter skaber altså social forandring. Det betyder, at Forsorgsmuseets *Skjulte Danmarkshistorier* deltagelse i den offentlige debat om socialt udsatte skaber samfundsmæssige forandringer for netop socialt udsatte, i hvert fald for museets besøgende, som frivilligt vælger at se udstillingen. Museernes problem er, at de ikke kan tvinge borgerne til at besøge dem, og derfor kan udstillingernes aktivistiske potentialer anfægtes. Imidlertid har udstillingerne potentiale til at påvirke de besøgende, der trods alt er på museerne. Og de besøgende påvirker måske deres nære og bekendte. Derfor er det i forbindelse med spørgsmålet om debat vigtigt, at den er tolerant over for konflikter, som Lynch gør opmærksom på i „Collaboration, Contestation, and Creative Conflict“.⁹⁷ Derfor er det anerkendelsesværdigt, at Forsorgsmuseet anerkender og tolererer bl.a. Christinas modfortællinger i *Skjulte Danmarkshistorier*. Ligeledes bør danske museumsudstillinger på demokratisk vis deltage i den offentlige debat og tolerere konfliktende modfortællinger for at bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer.

Radikal aktivisme bidrager gennem engagement i underrepræsenteredes aktioner til løsningen af samfundsmæssige problemer ved netop at handle for eksempelvis socialt udsatte. Chynoweth skriver i „Are You Going to Help Us Get Justice? From Exhibition to Activism“: „[...] museums can let visitors know what

96 Sandell 2011, s. 570, 572.

97 Lynch 2011, s. 154–155.

concrete actions they can take to support the path to justice.”⁹⁸ Løsningsorienterede spørgsmål ville derfor være anerkendelsesværdigt. Forsorgsmuseet kan med henblik på at skærpe *Skjulte Danmarkshistoriers* aktivisme for eksempel formulere løsningsorienterede spørgsmål til nutidens udsatte, hvis handlingsanvisninger modtagerne kan handle efter. Dog er der tiltag på Forsorgsmuseet til at arbejde i en mere radikal aktivistisk retning. Den 8. april 2018 afviklede museet arrangementet „Nutidens stemmer på fattiggården“ arrangeret af Mette Løjmann Hansen, som medvirkede i *Skjulte Danmarkshistorier* og nu arbejder på museet. Hansen samarbejdede med socialt udsatte og en af museets formidlere (undertegnede) om projektet og udsendte en pressemeddelelse om initiativet. Til arrangementet mødte de besøgende forskellige socialt udsatte. Hansen spurgte ind til årsagerne til deres udsathed. Det affødte en dialog mellem de besøgende og de socialt udsatte om, hvad de besøgende såvel som de udsatte kan gøre for at forbedre udsattes livsvilkår.⁹⁹ Den offentlige debat om løsningsmuligheder, som Hansen og Forsorgsmuseet tog initiativ til og faciliterede med arrangementet, er overensstemmende med forskrifterne til radikal aktivisme om engagement i underrepræsenteredes aktioner gennem opfordring til konkrete handlinger.

På baggrund af museumsstudiernes forskningsdiskussion om aktivisme og min analyse af Forsorgsmuseets *Skjulte Danmarkshistorier* vil jeg altså opfordre danske museer til at bidrage til løsningen af samfundsmæssige problemer gennem: respektfuld repræsentation af og ligeværdigt samskabende samarbejde med underrepræsenterede, deltagelse i offentlige debatter om samfundsmæssige problemer og engagement i de underrepræsenteredes aktioner eller handlinger for at forbedre deres livsvilkår. I den forbindelse kunne danske museumsudstillinger med fordel lade sig inspirere af Forsorgsmuseets *Skjulte Danmarkshistorier*. Samtidig bør danske museumsudstillinger lære af de utilsigtede uigennemsigtige magtrelationer i Forsorgsmuseets samarbejde med nutidens socialt udsatte for at sikre et ligeværdigt samarbejde, som begge samarbejdspartner får mest ud af: myndighed og selvværd for de socialt udsattes vedkommende og ekspertise fra de udsattes sociale kapital for museets vedkommende. Ligeledes bør danske museer lære af Forsorgsmuseets overvejende respektfulde repræsentationer af socialt udsatte som ofre for negativ social arv og socialforsorgens uformåenhed, men også som mennesker med egen indflydelse på deres livssituation og modet og viljestyrken til at stå frem og synliggøre det betydelige samfundsmæssige problem med social udsathed.

Dét kan de enkelte museer hver især gøre. Men der er også et socialt bevidst initiativ, som kulturministeren kan tage ved at indskrive aktivisme i Museumsloven og indordne det som en del af museernes øvrige arbejdsopgaver.

---

98 Chynoweth 2018, s. 13.

99 Danmarks Forsorgsmuseum 2018f.

Litteraturliste

- Abrams, L. 2014: „Memory as Both Source and Subject of Study“. Berger, S. og Niven, B. (red.) *Writing the History of Memory*. Bloomsbury Academic, s. 89-110.
- Anderson, G. (red) 2012: *Reinventing the Museum*, 2. udg. Altamira Press.
- Anderson, G. 2012: „A Framework: Reinventing the Museum“. Anderson, G. (red.) *Reinventing the Museum*, 2. udg. Altamira Press, s. 1-10.
- Attwood, B. 2015: „The International Difficult Histories Boom, the Democratization of History, and the National Museum of Australia“. Coombes, A. E. og Phillips, R. B. (red.) *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Transformations*, bd. 4. Wiley-Blackwell, s. 61-84.
- Becker, A. 2017: „Præsidentielle mærkesager: De svære ting og kulturarv på flugt.“ *Danske museer*, nr. 5: s. 22-25.
- Berger, S. og Niven, B. (red.) 2014: *Writing the History of Memory*. Bloomsbury Academic.
- Burke, P. 2008: *What Is Cultural History?*, 2. udg. Polity.
- Buschmann, H. 2010: „Geschichten im Raum. Erzähltheorie alt Museumsanalyse“. Baur, J. (red.) *Museumsanalyse*, 2. udg. Transcript Verlag, s. 149-170.
- Carbonell, B. M. (red.) 2012: *Museums Studies: An Anthology of Contexts*, 2. udg. Wiley-Blackwell.
- Christiansen, P. O. 2012: „Kulturhistoriens genkomst“. *Historisk Tidsskrift*, bd. 107, nr. 1: s. 207-235.
- Chynoweth, A. 2014: „'Forgotten or Ignored Australians': The Case for an Inclusive Museum Practice in Australia“. Ashton, P. og Wilson, J. Z. (red.) *Silent System*. Australian Scholarly Publishing, s. 177-201.
- Coombes, A. E. og Phillips, R. B. 2015: „Dynamics of Democratization and Decolonization“. Coombes, A. E. og Phillips, R. B. (red.) *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Transformations*, bd. 4. Wiley-Blackwell, s. xxxiii-lxiii.
- Hansen, M. F. 2014a: „Fattiggårdens Skræk“. Smed, S. og Rasmussen, J. K. (red.) *Fattiggården*. Svendborg Museum, s. 18-25.
- Hansen, M. F. 2014b: „Seksuelle eskapader“. Smed, S. og Rasmussen, J. K. (red.) *Fattiggården*. Svendborg Museum, s. 39-41.
- Hedegaard, E. 2014: „Noget for noget“. Smed, S. og Rasmussen, J. K. (red.) *Fattiggården*. Svendborg Museum: s. 26-27.
- Jensen, B. E. 2014: *Historie: Fortidsbrug og erindringsspor*. Aarhus Universitetsforlag.
- Jensen, N. V. 2014: „Værdige og uværdige“. Smed, S. og Rasmussen, J. K. (red.) *Fattiggården*. Svendborg Museum, s. 28-29.

- Jensen, S. L. C. 2017: „ICOM Danmark, Færøerne og Grønland og de museumsetiske regler“, nr. 5: s. 36-38.
- Kragh, J. V.; Jensen, S. G. og Rasmussen, J. K. 2016: *På kanten af velfærdsstaten*, 2. udg. Syddansk Universitetsforlag og Svendborg Museum.
- Lynch, B. 2011: „Collaboration, Contestation, and Creative Conflict“. Marstine, J. red. *The Routledge Companion to Museums Ethics*. Routledge, s. 146-163.
- Lynch, B. 2014: „'Whose Cake Is It Anyway?: Museums, Civil Society and the Changing Reality of Public Engagement“. Guoriévidis, L. (red.) *Museums and Migration*. Routledge, s. 67-80.
- Macdonald, S. og Leahy, H. R. red. 2015: *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Transformations*, 4. bd. Wiley-Blackwell.
- Macdonald, S. og Leahy, H. R. 2015: „The International Handbooks of Museum Studies“. Message, K. og Witcomb, K. (red.) *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Theory*, bd. 1. Wiley-Blackwell: s. xix-xxv.
- Macrauld, D. M. og Taylor, A. 2004: *Social Theory and Social History*. Palgrave.
- Marstine, J.; Dodd, J. og Jones, C. 2015: „Reconceptualizing Museum Ethics for the Twenty-First Century“. McCarthy, C. (red.) *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Practice*, bd. 2. Wiley-Blackwell, s. 69-96.
- Marstine, J. (red.) 2011 *The Routledge Companion to Museums Ethics*. Routledge.
- Marstine, J. 2011: „The Contingent Nature of the New Museum Ethics“. Marstine, J. red. *The Routledge Companion to Museums Ethics*. Routledge, s. 3-25.
- McCarthy, C. 2015: „Introduction“. McCarthy, C. (red.) *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Practice*, bd. 2. Wiley-Blackwell, s. xxxvii-lii.
- Message, K. 2015: „Contentious Politics and Museums as Contact Zones“. Message, K. og Witcomb, K. red. *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Theory*, bd. 1. Wiley-Blackwell: s. 253-282.
- Nielsen, N. K. 2010: *Historiens forvandlinger*. Aarhus Universitetsforlag.
- Nørskov, V. 2017: „ICOM's museumsetiske regler i“. *Danske Museer*, nr. 5: s. 42-43.
- Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) 2010: *Dansk velfærdshistorie: Frem mod socialhjælpsstaten 1536-1898*, bd. 1. Syddansk Universitetsforlag.
- Petersen, J. H. og Petersen, K. 2010: „Sammenfatning og perspektivering.“ Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) *Dansk velfærdshistorie: Frem mod socialhjælpsstaten 1536-1898*, bd. 1. Syddansk Universitetsforlag, s. 559-582.

- Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) 2011: *Dansk velfærdshistorie: Mellem skøn og ret 1898-1933*, bd. 2. Syddansk Universitetsforlag.
- Petersen, J. H. og Petersen, K. 2011: „Sammenfatning og perspektivering“. Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) *Dansk velfærdshistorie: Mellem skøn og ret 1898-1933*, bd. 2. Syddansk Universitetsforlag, s. 759-788.
- Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) 2012: *Dansk velfærdshistorie: Velfærdsstaten i støbeskeen 1933-1956*, bd. 3. Syddansk Universitetsforlag.
- Petersen, J. H. og Petersen, K. 2012: „Sammenfatning og perspektivering“. Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) *Dansk velfærdshistorie: Velfærdsstaten i støbeskeen 1933-1956*, bd. 3. Syddansk Universitetsforlag, s. 665-702.
- Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) 2012: *Dansk velfærdshistorie: Velfærdsstatens storhedstid 1956-1973*, bd. 4. Syddansk Universitetsforlag.
- Petersen, J. H. og Petersen, K. 2012: „Sammenfatning og perspektivering“. Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) *Dansk velfærdshistorie: Velfærdsstatens storhedstid 1956-1973*, bd. 4. Syddansk Universitetsforlag, s. 739-778.
- Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) 2013: *Dansk velfærdshistorie: Velfærdsstaten i tidehverv 1973-1993*, bd. 5. Syddansk Universitetsforlag.
- Petersen, J. H. og Petersen, K. 2013: „Sammenfatning og perspektivering“. Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) *Dansk velfærdshistorie: Velfærdsstaten i tidehverv 1973-1993*, bd. 5. Syddansk Universitetsforlag, s. 915-932.
- Petersen, J. H.; Petersen, K. og Christiansen, N. F. (red.) 2014: *Dansk velfærdshistorie: Hvor glider vi hen? 1993-2014*, bd. 6. Syddansk Universitetsforlag.
- Quack, S. 2015: „The Holocaust Memorial in Berlin and Its Information Centre“. Coombes, A. E. og Phillips, R. B. (red.) *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Transformations*, bd. 4. Wiley-Blackwell: s. 3-28.
- Rasmussen, J. W. 2014: „Fattiggård eller fjendeland“. Smed, S. og Rasmussen, J. K. (red.) *Fattiggården*. Svendborg Museum, s. 67-71.
- Sandahl, J. 2017: „Ny ICOM-komité om museumsdefinitionen og museernes fremtidige muligheder“. *Danske Museer*. Nr. 5: s. 32-33.
- Sandell, R. 2011: „On Ethics, Activism and Human Rights“. I: Marstine, J. (red.) *The Routledge Companion to Museums Ethics: Redefining Ethics for the Twenty-First-Century Museum*. Routledge, s. 129-145.

- Sandell, R. 2012: „Museums as Agents of Social Inclusion“. Carbonell, B. M. (red.) *Museums Studies: An Anthology of Contexts*, 2. udg. Wiley-Blackwell, s. 562-574.
- Sandell, R. 2017: *Museums, Moralities and Human Rights*. Routledge.
- Sandell, R. og Nightingale, E. (red.) 2012: *Museums, Equality and Social Justice*. Routledge.
- Sandell, R. og Nightingale, E. 2012: „Introduction“. Sandell, R. og Nightingale, E. (red.) *Museums, Equality and Social Justice*. Routledge, s. 1-10.
- Sandell, R.; Dodd, J.; og Garland-Thompson, R. (red.) 2010: *Re-presenting Disability*. Routledge.
- Sandell, R.; Dodd, J.; og Garland-Thomson, R. 2010: „Preface,,: Sandell, R.; Dodd, J.; Garland-Thompson, R. red. *Re-presenting Disability*. Routledge, s. xix-xx.
- Scholze, J. 2010: „Kultursemiotik: Zeichenlesen in Ausstellungen“. Baur, J. (red.) *Museumsanalyse: Methoden und Konturen eines neuen Forschungsfeldes*, 2. Udg. Transcript Verlag, s. 121-148.
- Schønning, R. A. og Pedersen, T. B. (2017) „ICOM's etiske regler“. *Danske Museer*, nr. 5: s. 16-18.
- Simine, S. A. 2013: *Mediating Memory in the Museum: Trauma, Empathy, Nostalgia*. Palgrave Macmillan.
- Smed, S. og Rasmussen, J. K. (red.) 2014: *Fattiggården*. Svendborg Museum.
- Smed, S. og Rasmussen, J. K. 2014: „Fra stolthed til skændsel“. Smed, S. og Rasmussen, J. K. (red.) *Fattiggården*. Svendborg Museums, s. 116-119.
- Smith, L. 2017: „Heritage, Identity and Power“. Hsiao, H.-H. M.; Yew-Foong, H.; og Peycam, P. (red.) *Citizens, Civil Society and Heritage Making in Asia*. ISEA: s. 15-39.
- Smith, P. C. 2015: „When You Were Mine: (Re)Telling History at the National Museum of the American Indian“. Coombes, A. E. og Phillips, R. B. (red.) *The International Handbooks of Museum Studies: Museum Transformations*, bd. 4. Wiley-Blackwell, s. 511-526.
- Tumblety, J. (red.) 2013: *Memory and History*. Routledge.
- Warring, A. 2011: „Erindring og historiebrug: Introduktion til et forskningsfelt“. *TEMP Tidsskrift for historie*, nr. 2, s. 6-35.

Kilder (ikke-publicerede)

- Chynoweth, A. 2018: „'Are You Going to Help Us Get Justice?' From Exhibition to Activism“. [Endnu ikke publiceret].
- Danmarks Forsorgsmuseum. 2015a: *Fattigdom på tværs*. [Udstilling].
- Danmarks Forsorgsmuseum. 2017a: *Skjulte Danmarkshistorier*. [Udstilling].
- Magnussen, A. 2018: „Fortællingsanalyse for historikere“. *TEMP – tidsskrift for historie*. [Accepteret 2018, men endnu ikke publiceret].

Websteder

- Børne- og socialministeriet 2018: *Udsatte voksne*, <http://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/udsatte-voksne/> (besøg 23.02.2018)
- Arbejdermuseet 2017a: *Stop slaveri!*, <https://www.arbejdermuseet.dk/laering/grundskole/udskoling/stop-slaveri/> (besøgt 23.02.2018)
- Arbejdermuseet 2017b: *Om os*, <https://www.arbejdermuseet.dk/om-os/> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2015b: *Udstillinger: Fattigdom på tværs*, <http://www.svendborgmuseum.dk/udstillinger/fattigdom-pa-tvaers> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017b: *Udstillinger: Skjulte Danmarkshistorier*, <http://www.svendborgmuseum.dk/udstillinger/skjulte-danmarkshistorier> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017c: *Skjulte Danmarkshistorier*, <http://www.skjultedanmarkshistorier.dk/> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017d: *Film: Temafilm*, <http://www.skjultedanmarkshistorier.dk/temaer> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017e: *Film: Skæbnefilm*, <http://www.skjultedanmarkshistorier.dk/skaebner> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017f: *Undervisningsmateriale til gymnasiet*, <http://www.skjultedanmarkshistorier.dk/undervisning> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017g: *Undervisningsmateriale til udskolingen*, <http://www.skjultedanmarkshistorier.dk/undervisning> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017h: *Anbefalinger*, <http://www.skjultedanmarkshistorier.dk/anbefalinger> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2017i: *Om projektet*, <http://www.skjultedanmarkshistorier.dk/projektet> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2018a: *Om museet: Fattiggårdens historie*, <http://www.svendborgmuseum.dk/om-museet/fattiggardens-historie> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2018b: *Om museet: Mission og vision*, <http://www.svendborgmuseum.dk/om-museet/mission-og-vision> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2018c: *Udstillinger*, <http://www.svendborgmuseum.dk/udstillinger> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2018d: *Formidling*, <http://www.svendborgmuseum.dk/forsorgsmuseet-formidling> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2018e: *Forskning*, <http://www.svendborgmuseum.dk/forsorgsmuseet?catid=0&id=193> (besøgt 23.02.2018)
- Danmarks Forsorgsmuseum 2018f: *Nutidens stemmer på fattiggården*, <https://apps-infomedia-dk.proxy3-bib.sdu.dk/mediemarkiv/link?articles=e6af8734> (besøgt 23.04.2018)

- Folketinget 2016: *Lov om social pension*, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183506> (besøgt 23.02.2018)
- Folketinget 2017a: *Lov om aktiv socialpolitik*, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=188312> (besøgt 23.02.2018)
- Frederiksen, A. 2017: *Museumsaktivisme – hvor går grænsen?*, <https://kunsten.nu/journal/museumsaktivisme-gaar-graensen/> (besøgt 30.01.2018)
- Slots- og Kulturstyrelsen, Nationalmuseet, Danmarks Radio og Nordeafonden. 2017: *Historier om Danmark*, <http://www.historieromdanmark.dk/omhistorieromdanmark/> (besøgt 23.02.2018)

Summary

Museum Activism

How does the Danish Welfare Museum use history about socially deprived people in their exhibition *Hidden Histories of Denmark* (2017)? And how can and should Danish museums contribute to the solution of societal problems like social deprivation. Activism, as it relates to museums, is a practice where museums use history and their powerful position in society to contribute to the solution of societal problems. The research discussion on activism in the field of museum studies is dominated by a positive position which prescribes activism on a continuum from cautious activism over moderate activism to radical activism. In this understanding, cautious activism provides representation of underrepresented people, moderate activism entails co-operation with underrepresented people and participation in the public debate, while radical activism involves commitment to the actions of underrepresented people. I argue that Danish museums as the Welfare Museum can and should contribute more to finding solutions to societal problems. The museum is mainly cautious and moderate activist. It represent underrepresented socially deprived people according to cautious activism. Indeed, it co-operate with socially deprived people, but the collaboration is unequal. In turn, the museum participate in the public debate according to moderate activism, but do not ask activist questions.